

ผลการทบทวนเอกสาร รูปแบบหลักสูตร CBT ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

1.1 แนวคิดการจัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ทิศทางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) มีสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ให้ความสำคัญกับแนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : จ)

เมื่อเกิดการลงทุนจะมีการจ้างงานที่มีทักษะพิเศษเฉพาะด้าน ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่และอาชีวะพันธุ์ใหม่ ระยะเวลา 5 ปี (2561-2565) ต้องการของตลาดแรงงานด้านการท่องเที่ยวที่มีความขาดแคลนผู้ที่จบทางด้านวิชาชีพเฉพาะด้านเพื่อมาช่วยผลักดันเศรษฐกิจให้รุดหน้าเท่าเทียมกับนานาประเทศ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือปวส. จำนวน 8,500 คน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.), 2562) หน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชนจึงให้การสนับสนุนในการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทางด้านอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ในลักษณะการมอบทุนการศึกษาสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนสายวิชาชีพแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ บริษัทเอกชนบางแห่งนอกจากเสนอทุนให้แล้วยังการันตีว่ามีงานทำแน่นอนหลังเรียนจบ การเรียนสายอาชีพทางการท่องเที่ยวเป็นลักษณะพิเศษของหลักสูตรฯ ที่ผู้เรียนไม่ต้องกังวลว่าถ้าเรียนจบมาจะไม่มีการจ้างงานหรือไม่สร้างความภาคภูมิใจให้กับครอบครัว เพราะการเรียนสายอาชีพในปัจจุบัน ผู้เรียนได้เรียนในทฤษฎี หลักสูตรยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ มีโอกาสไปฝึกงานภาคปฏิบัติจริง เพื่อที่จะได้เสริมสร้างประสบการณ์และทักษะวิชาชีพเวลาที่จบออกไป ก็สามารถนำประสบการณ์ตรงส่วนนี้ไปอ้างอิงเพื่อใช้ในการสมัครงานได้ หรือบางคนอาจจะมีโอกาสได้ทำงานต่อยังบริษัทที่ตนเองไปฝึกงานอยู่ด้วยก็ได้ (อิเล็กทรอนิกส์สกุล, 2560) ในการศึกษาทบทวนเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบด้วย ดังนี้

1.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

หลักการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

1.1. เป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหลังมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีคุณธรรม บุคลิกภาพ และเจตคติที่เหมาะสม สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

1.2. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เพื่อเน้นความชำนาญเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริง สามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน ภายใต้อิทธิพลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระได้

1.3. เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องของทั้งภาครัฐและเอกชน

1.4. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนรวมในการพัฒนาหลักสูตร ให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่น

2) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2556

2.1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาแรงงานระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาอาชีพ สอดคล้องกับ ตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นหัวหน้างานหรือเป็นผู้ประกอบการได้

2.2 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ มีความรู้เต็มภูมิปฏิบัติได้จริง และเข้าใจชีวิต

2.3. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชาชีพ สามารถถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการ สามารถสะสมการเรียนรู้และประสบการณ์ได้

1.2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based-Tourism)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), (2561) ได้ให้ความหมายของแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT (Community-Based Tourism) คือ เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และ วัฒนธรรม ซึ่งชุมชนมีบทบาทในฐานะที่เป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการ ดูแล จึงเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดจากการที่ชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการ วางแผน จัดการ ดูแล และกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวเอง โดยอาจจะมี หน่วยงานภายนอกที่เป็นผู้ให้การสนับสนุน แต่คนในชุมชนถือเป็นเจ้าบ้าน ที่ส่งมอบกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการ และประสบการณ์การท่องเที่ยว ให้แก่นักท่องเที่ยว

1.2.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร (วิทยาลัยเทคโนโลยีชลบุรี, 2559)

ขั้นตอนที่ 1 สํารวจศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ก่อนการพัฒนา จากนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาจังหวัดภาคใต้

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนออกแบบนวัตกรรมในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ควรศึกษาหลักการ/แนวคิด/ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฯ เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการจัดหลักสูตรการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของภาคอุตสาหกรรม-ธุรกิจในพื้นที่จังหวัดทางภาคใต้

วัตถุประสงค์

พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนอาชีวศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน รองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคใต้ ส่งเสริมการมีงานทำ ตัวชี้วัดความสำเร็จมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนานักศึกษาให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

การดำเนินงาน

ศึกษาและวิเคราะห์ออกแบบหลักสูตร โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวโน้มความต้องการของนักศึกษาสังคมและการพัฒนาประเทศ สามารถอธิบายรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดอาชีพและความกลุ่มลึกลับของสมรรถนะตามหลักสูตร
2. การกำหนดชื่อหลักสูตรพร้อมประเภทวิชาและสาขาวิชา
3. การสร้างความร่วมมือในการจัดหลักสูตร

ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนจึงจำเป็นต้องหาเครือข่ายร่วมพัฒนา ทั้งในด้านผู้ประกอบทางการท่องเที่ยว ด้านชุมชนต้นแบบ ด้านชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น อพท.

กรมการท่องเที่ยว และ ระดับหน่วยงานรัฐในท้องถิ่น เช่น เทศบาลนครจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักท่องเที่ยวและกีฬา เป็นต้น เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการใน 4 ส่วน ดังนี้

1. การทำความร่วมมือกับหน่วยงานข้างต้นเพื่อการพัฒนาหลักสูตรการเรียน การสอนวิชาชีพ ระดับอาชีวศึกษาและการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง
2. สร้างความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนในพื้นที่ภาคอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของชุมชนนำมาปรับการเรียนการสอนให้เกิดความกว้างและเปิดโลกทัศน์ แลกเปลี่ยนข้อมูลของระบบการเรียนการสอนให้เพิ่มขึ้น
3. การกำหนดกรอบโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของวิทยาลัยที่เป็นไปตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ
4. การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.3 หลักการและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ควรพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนทางรายวิชาการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นรายวิชาพื้นฐานให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่วางไว้และประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดไป ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการ (Identification of Need) วิเคราะห์ความต้องการ (Needs Analysis) การวิเคราะห์ความต้องการเพื่อให้ทราบความต้องการของบุคคลความต้องการของสถานประกอบการและความต้องการของสังคม(ประเทศ) อันจะนำมาสู่การพัฒนาโปรแกรมใหม่ (Development a New Program) ปรับปรุงหรือทบทวนโปรแกรมฝึกอบรม (Revise of Modify Training Program of Curriculum) ในการวิเคราะห์ความต้องการนั้นจะต้องวิเคราะห์จากตลาดแรงงาน (Labor Market Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบหลักสูตร (Design Training)การออกแบบโปรแกรมที่จะเป็นไปได้ (Feasible) จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังนี้

1. งบประมาณ (Budget Financial Resource)

2. คน (Human Resource)
3. เวลา (Time)
4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities)
5. อุปกรณ์ (Equipment)
6. วัสดุ (Material)
7. คุณลักษณะขององค์การ (Organization Characteristics) โดยวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการออกแบบโปรแกรมจะเริ่มจากการตั้งคำถาม (Question)

ขั้นตอนที่ 3 การใช้หลักสูตร การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรจะประเมินผลจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติ (Attitude) และโอกาสการจ้างงาน (Employment) และการประเมินผลการเรียนจะประเมินว่านักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ แต่ถ้าประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรจะประเมินผลจากจำนวนผู้ใช้ (ใช้แรงงานที่จบหลักสูตรทำงานเป็นอย่างไร) และจำนวนผู้จบหลักสูตร (ทำงานได้ไหม) การประเมินการยอมรับหลักสูตรประเมินจากนักศึกษา (นักศึกษาพึงพอใจหลักสูตรแค่ไหน) และประเมินจากครูผู้สอน/ผู้บริหาร (หลักสูตรที่สอนอยู่มีอะไรบกพร่องอะไรเห็นหรือไม่ได้)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพ เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่ผลิตออกมาว่าคุ้มค่ากับทรัพยากรที่ลงทุนไปหรือไม่คำนวณได้จากสูตรประสิทธิภาพเท่ากับ Output / Input (วิทยาลัยเทคโนโลยีชลบุรี, 2559)

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตร หากเปิดการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้บริหารทางการศึกษาควรนำแนวทางรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรมาสังเคราะห์ประมวลเป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้เกิดหลักสูตรให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชาการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้และประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดไป

2. หลักสูตรระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

ในการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น อาจารย์ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียน

การสอนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในระดับอื่น โดยประเด็นสำคัญที่อาจารย์ผู้สอนต้องเข้าใจเป็นเบื้องต้น ได้แก่ จุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา ธรรมชาติของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา และหลักสูตรระดับอุดมศึกษา เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเข้าไปสู่การจัดการเรียนการสอนในระดับนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาไม่ว่าจะเป็นของสังคมใด ประเทศใด จัดเป็นการศึกษาที่มีลักษณะเป็นสากล ที่เป็นการจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน โดยเฉพาะเป็นการจัดการศึกษาให้กับคนที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว เพื่อออกไปพัฒนาสังคม ประเทศชาติ เมื่อพิจารณาในลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ธรรมชาติของการจัดการเรียนการสอนในระดับ อุดมศึกษานั้น มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน 3 องค์ประกอบ คือ คน องค์ความรู้และสังคม โดยองค์ประกอบทั้งสามจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

จากลักษณะธรรมชาติของการอุดมศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษา (หรือมหาวิทยาลัย) จะต้องทำหน้าที่เกี่ยวกับ “คน” “ องค์ความรู้” และ “สังคม” ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษาจึงได้กำหนดตามหลักสากล ในรูปแบบของพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต (การจัดการเรียนการสอน) การวิจัย (สร้างองค์ความรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ) และการบริการวิชาการ (เพื่อใช้องค์ความรู้พัฒนาสร้างสรรค์จรโลงสังคม)

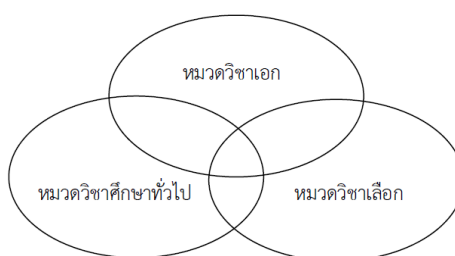
1.) หลักสูตรอุดมศึกษา

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับแต่เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนชั้นสูง ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง (เช่น แพทย์ พยาบาล นักกฎหมาย วิศวกร นักบัญชี ฯลฯ) ควบคู่กันไปกับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในลักษณะเช่นนี้ หลักสูตรในระดับอุดมศึกษา ในระดับปริญญาตรี จึงมีโครงสร้างหลักสูตรและองค์ประกอบหลักสูตรดังนี้

(1) โครงสร้างหลักสูตร ได้แก่ จำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชา ต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่สำนักคณะ กรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดไว้ในปี 2548

(2) องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 3 หมวดวิชา คือ (2.1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) มีจุดหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (2.2) หมวดวิชาเฉพาะ (Specialized Education) เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร ที่เน้นเพื่อพัฒนาคนและสังคมในแต่ละสาขาวิชา (2.3) หมวดวิชาเลือกตามความสนใจและเสริมสร้างประสบการณ์ (Exploratory and Enrichment Education) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนวิชาที่สนใจนอกเหนือจากวิชาในสาขาวิชาชีพและวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป รวมทั้งรายวิชาอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียน

องค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 3 หมวดวิชาดังกล่าว จะมีบางส่วนที่ซ้อนกันอยู่ในลักษณะของวิชาหรือเนื้อหาวิชา และมีบางส่วนที่แยกจากกัน

รูปที่ 1 องค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 3 หมวดวิชาจะมีส่วนที่ซ้อนกันและส่วนที่แยกจากกัน

การออกแบบหลักสูตรและสาระรายวิชาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี

**การออกแบบหลักสูตร และสาระรายวิชาในหลักสูตร (รายงานผลการดำเนินงานของ
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว ปีการศึกษา 2557)**

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว มีการออกแบบสาระวิชาในหลักสูตรที่ถูกต้องตามระเบียบการจัดทำหลักสูตรของสกอ. โดยได้มีการปรับปรุงหลักสูตรและเปิดใช้ในปี พ.ศ. 2555 มีความสัมพันธ์กับปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเกษตร และสอดคล้องกับพันธกิจและวัตถุประสงค์ของคณะ มีปรัชญาของหลักสูตร คือ การพัฒนาสมรรถวิสัย ของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและ

เรียนรู้ถึงการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อมุ่งเน้นให้นักศึกษา มีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและทักษะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้บริการทางด้านวิชาการด้านการท่องเที่ยวแก่สังคมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4. เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ และมีสถานะแวดล้อมทางธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

ในกระบวนการกำหนดหลักคิดการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และผู้เรียน คณะพัฒนาการท่องเที่ยวแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรทั้งจากภายในหลักสูตรเอง ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผู้มีคุณวุฒิตรงตามกรอบการพัฒนาหลักสูตร ทำการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันในขณะนั้น โดยได้พัฒนาสาระการเรียนรู้จากปรัชญาการศึกษาด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานของมคอ.1 สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ. 2553 ซึ่งสาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว ได้รับการพัฒนาให้เป็นสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ที่มีลักษณะสำคัญคือ มีการบูรณาการศาสตร์ต่างๆที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาเป็นหลักสูตรวิชาชีพที่ทันสมัย โดยเน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมการวางแผนและการพัฒนา การบริหาร การบริการ การสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ การตลาด การวิจัย ภาษาต่างประเทศ กฎหมาย และการอนุรักษ์

บัณฑิตสาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถประกอบอาชีพในการให้บริการ การปฏิบัติงาน และการบริหารในหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม และธุรกิจบริการอื่นๆแบบสากลในระดับอาเซียน และระดับภูมิภาคอื่นของโลก เนื้อหาสาระของ รายวิชาสามารถจัดเป็นกลุ่มวิชาภายใต้กรอบโครงสร้างหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ด้านการท่องเที่ยว มีหน่วยกิตรวมทั้งสิ้น 142 หน่วยกิต จำแนกเป็น กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต กลุ่มวิชาเฉพาะบังคับไม่น้อยกว่า 60 หน่วยกิต ซึ่งหลักสูตรพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่ในกลุ่มวิชาเฉพาะ กลุ่มที่ 1 ด้านการท่องเที่ยว มีกลุ่มวิชาเฉพาะบังคับไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ได้แก่กลุ่มวิชาการ วางแผน การจัดการ การพัฒนาการท่องเที่ยว และกลุ่มวิชาการดำเนินงานและธุรกิจนำเที่ยว กลุ่มวิชา เฉพาะเลือก ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศเพื่องานอาชีพ กลุ่มวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต และวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรือสหกิจศึกษา ไม่น้อยกว่า 16 สัปดาห์ หรือไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ทั้งนี้ ในกลุ่มวิชาที่กล่าวมาทั้งหมด หลักสูตรฯได้ทำการออกแบบให้ ครอบคลุมสาระตามวัตถุประสงค์และเอกลักษณ์ความเป็นนักพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับ พันธกิจของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเกษตร โดยบรรจุไว้ในคำอธิบาย รายวิชาตามบริบทของวิชานั้นๆ

การออกแบบกลุ่มวิชา ได้มีการวิเคราะห์เป้าหมายการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสาระวิชา มีการวาง โครงองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชาว่าจะสอนสาระเนื้อหาใดและสอนด้วยวิธีอะไร มีการสร้างคำอธิบาย รายวิชาแสดงเนื้อหาสาระของวิชานั้นๆอย่างชัดเจน กำหนดสัดส่วนความสำคัญของเนื้อหาแต่ละเรื่อง และทักษะที่ต้องการ เพื่อให้ทราบว่ารายวิชานั้นมีความรู้และทักษะใดที่มีความสำคัญที่สุดและ รองลงมา และเรียงลำดับการสอนจากวิชาพื้นฐานไปสู่วิชาเฉพาะด้านต่างๆที่มีความยากยิ่งขึ้น มีการ กำหนดผลการเรียนรู้และกลยุทธ์การสอนและการประเมินผลที่สอดคล้องกัน ซึ่งหลักสูตรทำการ พัฒนาผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domain of Learning) 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบ และด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยี โดยมี กลยุทธ์การสอนและการประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แต่ละวิชา ว่าผู้เรียนจะสามารถมีความรู้หรือทักษะใดเมื่อเรียนรายวิชานั้นๆจบแล้ว

1) การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยตามความก้าวหน้าในศาสตร์สาขาวิชานั้นๆ

หลักสูตรมีการปรับลักษณะการจัดการเรียนการสอนด้านให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและ สาระวิชา โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและกระแสทางการท่องเที่ยวมาโดยตลอด อาจารย์ ประจำหลักสูตร และคณาจารย์ผู้สอน มีหน้าที่เสริมสร้างพัฒนาความรู้ใหม่ๆให้กับตนเอง ติดตาม

กระแสการพัฒนาทางการท่องเที่ยว ความต้องการของผู้เรียน ผู้ประกอบการ ผู้รับบริการ และ แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากสถาบันทางการศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง โดยกรรมการหลักสูตรมีหน้าที่กำกับดูแล สรุปลั่นกรองข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่างๆตามมคอ.5 ของทุกรายวิชาในหลักสูตร ซึ่งมีข้อเสนอแนะของผู้เรียนบันทึกไว้ สรุปลั่นกรองแผนการประเมินผู้สอน จากนักศึกษา พร้อมทั้งรับฟังปัญหาอุปสรรคต่างๆจากผู้สอน โดยคณาจารย์ผู้สอนรายวิชาในระดับปริญญาตรีทุกคน มีหน้าที่ต้องเข้าร่วมการประชุมหลักสูตรอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อมีส่วนร่วมใน กระบวนการต่างๆ ที่มีสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและทันสมัย

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว มีกรอบระยะเวลาการปรับปรุง หลักสูตร ซึ่งจะครบกำหนดตามกรอบเวลาเพื่อเปิดใช้ในปีการศึกษาที่ 2560 โดยตลอดมาที่เริ่มเปิด การเรียนการสอน หลักสูตรพยายามจัดการเรียนการสอนให้มีลักษณะยืดหยุ่น สามารถตอบสนองทั้ง กระแสทางการท่องเที่ยว พันธกิจของมหาวิทยาลัยและคณะ รวมทั้งความต้องการและสมรรถนะ เฉพาะด้านของผู้เรียน พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย เป็นการสอนโดยเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางให้มากยิ่งขึ้น และเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะตามสายงานต่างๆในการท่องเที่ยวใน ระดับสากล โดยปีการศึกษา 2556 หลักสูตรมีการปรับลักษณะการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม เสริมให้แก่นักศึกษาหลักสูตรสี่ปีปกติ โดยได้ออกแบบการเรียนรู้ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานสมรรถนะสำหรับวิชาชีพทางการท่องเที่ยวและการโรงแรมของอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals – ACCSTP) เพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้เป็น Active Learner มีคุณสมบัติ อดทน ใฝ่รู้ สู้งาน สามารถปรับตัว และรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของโลก โดยไม่ทิ้งอัตลักษณ์ความเป็นแม่โจ้ และคุณลักษณะบัณฑิตคณะพัฒนาการ ท่องเที่ยว ที่เป็นนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่าเพื่อความยั่งยืน มีการจัดกลุ่มการจัดการเรียน การสอนและกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ แบ่งตามสมรรถนะและความสนใจของผู้เรียนเป็นสี่กลุ่มเรียน ย่อยด้วยกัน (4 Learning Modules) คือ กลุ่มเรียนพัฒนาการท่องเที่ยว หรือ Destination Development Program (DDP) เน้นผลิตบัณฑิตสู่เส้นทางพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อท้องถิ่น กลุ่ม เรียนมัคคุเทศก์ หรือ Tour Guide Program (TGP) เน้นผลิตบัณฑิตสู่เส้นทางมัคคุเทศก์อาชีพ กลุ่ม เรียนการจัดนิทรรศการและงานประชุม หรือ Professional Organizer Program (POP) เน้นผลิต บัณฑิตสู่เส้นทางผู้ก่อกำเนิดเทศกาลมืออาชีพ และกลุ่มเรียนภาษาต่างประเทศ หรือ Language Development Program (LDP) เน้นผลิตบัณฑิตสู่เส้นทางพัฒนาการท่องเที่ยวอาเซียน กลุ่มเรียนทั้ง

สี่กลุ่มย่อยนี้ เป็นการดำเนินการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมภายใต้หลักสูตรเดียวกัน บัณฑิตที่จบไปได้รับปริญญาสาขาพัฒนาการท่องเที่ยว มีแผนการเรียนตั้งแต่ปีที่หนึ่งจนถึงปีสุดท้ายที่คล้ายคลึงกัน แต่ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะตามกลุ่มเรียนที่แตกต่างกัน ผ่านกิจกรรมเสริมต่างๆที่คณาจารย์ผู้รับผิดชอบดูแลกลุ่มเรียนเป็นผู้จัดเสริมให้ ทั้งในช่วงปิดภาคเรียนและในเวลาอื่นๆ ตามที่จะมีการตกลงกันระหว่างผู้เรียนกับคณาจารย์ ลักษณะการจัดกลุ่มการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมเช่นนี้ ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะเฉพาะที่ตอบสนองกับสมรรถนะและความสนใจของตนเอง ทั้งยังง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากลดความซ้ำซ้อนในการจัดกิจกรรมเสริมตามรายวิชาต่างๆลง และเกิดการบูรณาการกิจกรรมระหว่างรายวิชา และต่อยอดองค์ความรู้ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ คณาจารย์จึงได้คัดเลือกนักศึกษาตามสมรรถนะทางวิชาการและความสนใจออกเป็น 4 กลุ่มเรียน อาจารย์ผู้รับผิดชอบกลุ่มมีการให้ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเสริม ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นๆแก่นักศึกษาใหม่และผู้ปกครองตั้งแต่วันปฐมนิเทศนักศึกษา และหลังจากกำหนดอาจารย์ที่ปรึกษาให้แก่นักศึกษาแล้ว อาจารย์ที่ปรึกษาจะให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลุ่มเรียนทั้งสี่แก่นักศึกษาในที่ปรึกษาของตน จากนั้นในภาคการศึกษาที่สองของชั้นปีที่หนึ่ง หลักสูตรจัดประชุมร่วมกันทั้งคณาจารย์และนักศึกษา อาจารย์ประจำกลุ่มเรียนอธิบายแผนการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเสริม และค่าใช้จ่ายต่างๆอีกครั้งหนึ่ง และก่อนขึ้นชั้นปีที่สอง นักศึกษาจะต้องเลือกเรียนกลุ่มเรียนใดกลุ่มเรียนหนึ่งที่สนใจ โดยคณาจารย์พิจารณาจัดกลุ่มเรียนตามสมรรถนะของผู้เรียน ทำการวางแผนการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมตามกลุ่มเรียนต่อไป

นอกจากนั้น ตามกรอบระยะเวลาในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อเปิดใช้ในปีการศึกษา 2560 จำเป็นต้องมีการสำรวจข้อมูลต่างๆจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย และตอบโจทย์กระแสการท่องเที่ยว หลักสูตรจึงได้มีการสำรวจความพึงพอใจของบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรพัฒนาการท่องเที่ยว ทำการสำรวจในปีการศึกษาที่ 2557 โดยเก็บข้อมูลจากศิษย์เก่าที่กลับมาร่วมงานรับปริญญา เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งเพื่อรวบรวมใช้พัฒนาหลักสูตรต่อไป นอกจากนี้ หลักสูตรได้ทำการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ โดยสำรวจผู้ใช้บัณฑิตตามสถานประกอบการต่างๆผ่านการสหกิจศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรสี่ปีปกติ ระดับชั้นปีที่ 4 และผ่านการที่อาจารย์ไปพูดคุยสอบถามผู้ประกอบการโดยตรงในกระบวนการนิเทศสหกิจศึกษา ซึ่งคณาจารย์จะต้องลงพื้นที่เข้าติดตามความก้าวหน้าการปฏิบัติสหกิจศึกษาของนักศึกษา ผลสำรวจปรากฏว่า ผู้ประกอบการมีความประทับใจในตัวนักศึกษาในระดับมาก หลายแห่งต้องการให้นักศึกษาทำงานที่องค์กรของตนต่อไป ผลประเมินยังแสดงว่า

นักศึกษามีคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์อย่างเด่นชัด โดยประเด็นที่มีคะแนนมากที่สุดคือ มีจิตสำนึกห่วงใยสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยว สังกัดได้จากโครงการต่างๆที่นักศึกษาทำเสนอองค์กรที่ตนไปสหกิจฯตามกระบวนการสหกิจศึกษาของหลักสูตร ที่มีโครงการพัฒนาแหล่ง โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมอยู่หลายโครงการด้วยกัน ผลสำรวจยังแสดงคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ในประเด็น มีทัศนคติเชิงบวก มีความอดทน สู้งาน และมีจิตอาสาช่วยงานทุกชนิดทั้งที่ได้รับมอบหมายและงานสาธารณะ

อย่างไรก็ตาม ผลสำรวจแสดงให้เห็นจุดที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการให้พัฒนาคือ ทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งผลประเมินแสดงว่าบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยวยังขาดความเข้าใจ และมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในระดับน้อย เมื่ออาจารย์ประจำหลักสูตรและคณาจารย์ผู้สอนร่วมประชุมหารือตามประเด็นดังกล่าวแล้ว มีมติให้ทุกรายวิชา ต้องมีการสอดแทรกการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนอย่างน้อยหนึ่งสาระการเรียนรู้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาทิเช่น เอกสารการสอน สื่อการสอนเช่นวีดิทัศน์ กรณีศึกษา บทความ หรืออาจารย์จะบรรยายโดยใช้ภาษาอังกฤษก็สามารถทำได้ โดยให้ระบุรายละเอียดใน มคอ.3 และการประเมินผลรายวิชาใน มคอ.5 อย่างชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะบัณฑิตที่มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงานสากล และทักษะการปฏิบัติงานแผนกต่างๆในโรงแรม ที่พัก และสายการบิน ซึ่งมีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยเลือกไปสหกิจศึกษาที่ยังสถานประกอบการดังกล่าว ทั้งนี้ ความรู้สาขาการโรงแรมและสายการบินไม่ใช่ทักษะเน้นในหลักสูตรพัฒนาการท่องเที่ยว อาจารย์ประจำหลักสูตรจึงพิจารณาทางแก้ไขในประเด็นนี้ โดยนักศึกษาที่มีความสนใจและต้องการไปสหกิจศึกษาตามสถานประกอบการประเภทข้างต้น จึงต้องขออนุญาตอาจารย์ผู้รับผิดชอบสหกิจศึกษา และต้องผ่านการฝึกประสบการณ์ในงานด้านนั้นๆให้ครบระยะเวลาทั้งสิ้น 300 ชม. จึงจะสามารถไปสหกิจศึกษา ณ สถานประกอบการประเภทโรงแรมและสายการบินได้ โดยการปฏิบัติงานเพื่อสะสมเวลานั้น จะต้องทำนอกเหนือเวลาเรียนหลัก อาจารย์ผู้รับผิดชอบสหกิจศึกษาจะนำรายชื่อนักศึกษาเข้าที่ประชุมหลักสูตรเพื่อหารือความเหมาะสมของสถานประกอบการ หน่วยงาน ประกอบกับผลการเรียน ทัศนคติ และทักษะเบื้องต้นอื่นๆ หากผ่านที่ประชุมกรรมการหลักสูตรแล้ว คณะจึงจะออกจดหมายขอส่งนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานในระยะเวลา 300 ชั่วโมง

ด้านการปรับรายวิชาให้มีความทันสมัย หลักสูตรมีการหารือปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาเพื่อการเตรียมพร้อมปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี และเปิดใช้ในปี 2560 ซึ่งในปีการศึกษา 2557 ที่ผ่านมา หลักสูตรให้ความสำคัญในกระบวนการเตรียมพร้อมเพื่อปรับปรุงหลักสูตร และจัดกิจกรรม

ประชาพิจารณ์รายวิชา ในวันที่ 11 มิถุนายน 2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณาจารย์เจ้าของรายวิชาในระดับปริญญาตรีทุกคน ร่วมพูดคุยหารือเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมในวิชาต่างๆ ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคำอธิบายรายวิชา พิจารณาความเหมาะสมของการกระจายความรับผิดชอบตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ผู้รู้รายวิชา (Curriculum Mapping) เพื่อปรับรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป และประกอบกับผลการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มเรียนทั้ง 4 ที่รายงานต่อกรรมการประจำหลักสูตรมาโดยตลอด และสืบเนื่องจากกิจกรรมประชาพิจารณ์รายวิชาที่ผ่านมา อาจารย์ประจำหลักสูตรมีการจัดกิจกรรมอภิปรายเพื่อหารือปรับกิจกรรมเสริมตามกลุ่มเรียนทั้ง 4 กลุ่ม ให้ลดการจัดกิจกรรมในรายวิชาลง และส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมตามกลุ่มเรียนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรม และลดภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ลง สร้างการบูรณาการรายวิชาต่างๆ ในกลุ่มเรียนให้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น หลักสูตรได้กำหนดให้มีจัดกิจกรรม Check and Share ทุกภาคการศึกษา ซึ่งครั้งแรกได้จัด ขึ้นในวันที่ 28 มกราคม 2558 มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาการจัดทำมคอ.3 ของทุกรายวิชาให้มีคุณภาพ บนพื้นฐานของการเรียนการสอนจริง มีการวัดและการประเมินผลที่เหมาะสมกับสาระมุ่งเน้นที่ระบุตามคำอธิบายรายวิชาในเล่มหลักสูตรและวิธีการสอน สามารถเผยแพร่แก่ผู้เรียนและสู่คณาจารย์ท่านอื่นๆ ในหลักสูตร ภายหลังจากกิจกรรมดังกล่าว คณาจารย์ประจำหลักสูตรได้เลือกมคอ.3 รายวิชา พท 460 การสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม รับผิดชอบโดยอาจารย์ ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ เป็นมคอ.3 ต้นแบบ และวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2558 มอบหมายให้อาจารย์ ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ จัดเวทีในการเผยแพร่ อธิบายวิธีการจัดทำมคอ.3 ที่มีคุณภาพแก่คณาจารย์ทุกท่านในคณะ

การประเมินกระบวนการให้อาจารย์ประจำหลักสูตรมีการประเมินกระบวนการในการออกแบบและปรับปรุงหลักสูตร ดังนี้

ข้อคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ย จากอาจารย์ ประจำหลักสูตร	ระดับ ความพึงพอใจ
การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยตามความก้าวหน้าในศาสตร์สาขาวิชา		
1. เนื้อหาของแต่ละรายวิชาได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย	4.60	มากที่สุด
2. รายวิชาใหม่ที่ได้รับการพัฒนาขึ้น มีความทันสมัยและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	4.60	มากที่สุด

ข้อคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ย จากอาจารย์ ประจำหลักสูตร	ระดับ ความพึงพอใจ
3. รายวิชาเลือก สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษา และ ตลาดแรงงาน	4.60	มากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.60	มากที่สุด
สิ่งที่ต้องการให้พัฒนาเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยตามศาสตร์สาขาวิชา - ปรับปรุงเนื้อหาและรายวิชาเพื่อให้ทันสมัย		
การออกแบบหลักสูตรและสาระรายวิชาในหลักสูตร		
1. การกำหนดสาระวิชาทางทฤษฎีและปฏิบัติ ส่งเสริมให้เกิดการ พัฒนาความรู้และทักษะ	4.467	มาก
2. การแสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร มีความทันสมัยและ สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต	4.467	มาก
3. เนื้อหาวิชา มีความสอดคล้องกับ ชื่อวิชา	4.600	มากที่สุด
4. เนื้อหาวิชา มีความสอดคล้องกับ จำนวนหน่วยกิต	4.733	มากที่สุด
5. เนื้อหาระหว่างรายวิชา มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน	4.600	มากที่สุด
6. เนื้อหาวิชาในหลักสูตร เหมาะสมกับ ระดับการศึกษาของ หลักสูตร	4.733	มากที่สุด
7. การลำดับก่อนหลังของรายวิชามีความเหมาะสม เอื้อต่อการให้มี พื้นฐานความรู้ในการเรียนรายวิชาต่อยอด	4.733	มากที่สุด
8. เนื้อหาวิชาในรายวิชาบังคับ ได้เน้นความรู้ ทฤษฎี และปฏิบัติที่ เป็นเนื้อหาสาระของสาขาวิชา	4.733	มากที่สุด
9. เนื้อหาวิชาในรายวิชาศึกษาทั่วไป ได้เน้นการเตรียมนักศึกษาออก สู่โลกแห่งการดำรงชีวิต	4.467	มาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.615	มากที่สุด
สิ่งที่ต้องการให้พัฒนาในการออกแบบหลักสูตรและสาระวิชาในหลักสูตร		

ข้อคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ย จากอาจารย์ ประจำหลักสูตร	ระดับ ความพึงพอใจ
- เพิ่มรายวิชาเอกเลือกให้มีความหลากหลายและทันสมัย		

แนวทางการพัฒนาในปีการศึกษา 2557 – 2558 ที่หลักสูตรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยและการออกแบบหลักสูตร สารวิชาในหลักสูตร ดังนี้

1. เนื้อหารายวิชาในหลักสูตร โดยในปีการศึกษา 2557 หลักสูตรฯ ได้ให้อาจารย์ผู้สอนทุกท่านสะท้อนและร่วมพิจารณาเนื้อหาของรายวิชาที่ระบุไว้ในมคอ.2 เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับชื่อวิชา มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต โดยมีจำนวน 6 รายวิชา ที่เสนอขอปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาและแผนที่แสดงการกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานผลการเรียนรู้สู่รายวิชา (Curriculum Mapping) ซึ่งหลักสูตรฯรวบรวมไว้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงในปีการศึกษา 2558 โดยแนวทางการปรับปรุงในปีการศึกษา 2557 ภาคการศึกษาที่ 2/2557 โดยมีแนวทางให้อาจารย์ผู้สอนทุกท่านนำเนื้อหารายวิชาที่อยากเพิ่มเติมในคำอธิบายรายวิชาสอดคล้องเพิ่มเติมในเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนไปก่อน และหลักสูตรฯจะดำเนินการปรับปรุงตามรอบระยะเวลาที่กำหนด

2. กำหนดกิจกรรมให้มีสัดส่วนชัดเจนตามสาระสำคัญของกิจกรรม โดยต้องมีการกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพ (สอดคล้องกับ TQF) และบูรณาการรายวิชาหลายรายวิชาให้นักศึกษาทำเพียง 1 กิจกรรม หรือ 1 ชิ้นงาน

3. การเตรียมนักศึกษาก่อนออกสู่โลกอาชีพ หลักสูตรฯ ได้ดำเนินการตามมาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา โดยในปีการศึกษา 2557 ได้ขอเสนอแนะจากสถานประกอบการและอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน มาปรับปรุงระบบและกลไกในการดำเนินงานโดยกำหนดกิจกรรมในการอบรม 300 ชั่วโมง เช่น การค้นคว้าวิจัย/วารสารออนไลน์ การประยุกต์ใช้ SPSS เพื่อการวิจัย และการจัดทำรายงานการวิจัย รูปแบบและการใช้ Microsoft office เป็นต้น

หมวดที่ 4.1 สารของรายวิชาในหลักสูตร (ตัวบ่งชี้ที่ 5.1)			
เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	คะแนนประเมินตนเอง	การบรรลุเป้าหมาย
3 คะแนน	3 ข้อ	3 คะแนน	บรรลุ

1.2 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่/ปรับปรุงหลักสูตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560

(มหาวิทยาลัยมหิดล)

ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 ของมหาวิทยาลัยมหิดล ในด้านการศึกษามุ่งให้จัดการศึกษาแบบ outcome-based education ที่มีมาตรฐานสากล เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป ขอให้ทุกหลักสูตรทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาทุกหลักสูตรที่มีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ต้องถือปฏิบัติ ดังแนวทางการดำเนินงานต่อไปนี้

1. ใช้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ต่อไปนี้

1.1 เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2558

1.2 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ ระดับอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2552

1.3 เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับนานาชาติ เช่น AUN-QA, WFME, ABET, AACSB

เป็นต้น

2. มหาวิทยาลัยมุ่งสนับสนุนให้พัฒนาหลักสูตรนานาชาติหรือหลักสูตรร่วมกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ โดยอาจเป็นการพัฒนาหลักสูตรใหม่ หรือ ปรับปรุงหลักสูตรไทยให้เป็นหลักสูตรนานาชาติ

3. มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้พัฒนาหลักสูตรบูรณาการระหว่างส่วนงานในมหาวิทยาลัย โดยรับผิดชอบร่วมกันในการบริหารหลักสูตร และกำกับดูแลรวมทั้งประกันคุณภาพโดยฝ่ายการศึกษา ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีให้กำกับโดยตรงอธิการบดีฝ่ายการศึกษา ส่วนหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา ให้กำกับโดยบัณฑิตวิทยาลัย

4. กำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องตอบสนองต่อการจัดการศึกษา ที่เป็น outcome based education ซึ่งหมายถึง การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์เป็นฐานและเน้นความเชื่อมโยงกลยุทธ์การสอน การ

วัด และประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่ผลักดันให้บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (expected learning outcomes) ที่เห็นได้ชัดในตัวหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของสังคม ผู้เรียน และสามารถแข่งขันได้อย่างแท้จริง ตามมาตรฐานระบบคุณภาพการศึกษาในข้อ 1 เพื่อให้ หลักสูตรเป็นที่ ยอมรับและแข่งขันได้ในระดับสากล

5. กระบวนการในการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร มีขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

5.1 ขั้นตอนการเสนอหลักสูตรใหม่ เพื่อเข้าพิจารณาในคณะกรรมการพิจารณากลับกรอง หลักสูตร และสภามหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

5.2 ขั้นตอนการนำเสนอหลักสูตรใหม่หรือปรับปรุงหลักสูตรต้องผ่านกระบวนการพิจารณา การกำกับ มาตรฐานและเนื้อหาวิชาการ ให้เป็นไปตามประกาศของฝ่ายการศึกษา เช่น การแต่งตั้ง กรรมการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร การวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

5.3 ในส่วนของเนื้อหาในการจัดทำหลักสูตรที่ต้องจัดการให้เป็นไปตามแนวทางของ outcome-based education โดยต้องมีรายงานแสดงวิธีการได้มาซึ่งคุณลักษณะของบัณฑิตที่ตรง กับความต้องการของผู้ประกอบการที่เป็น stakeholders หลักของหลักสูตร และ stakeholders ที่ เป็นผู้เกี่ยวข้องภายในมหาวิทยาลัย

5.4 ต้องจัดทำ concept paper และ program profile ของหลักสูตร เพื่อแสดงถึงคุณภาพ ของหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์พันธกิจของมหาวิทยาลัย และตรงกับความต้องการของ ผู้ประกอบการ ตลอดจนความร่วมมือในการจัดการศึกษาและการเผยแพร่หลักสูตร

5.5 ต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (expected learning outcomes) ข้อกำหนดของหลักสูตรต้องแสดงให้เห็นถึงผลการเรียนรู้ที่คาดว่าผู้เรียนจะได้รับจากหลักสูตรใน ระดับอุดมศึกษาซึ่งประกอบด้วย ความรู้และความเข้าใจที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกให้เห็นได้ (performance) เมื่อจบการศึกษา ทั้ง generic และ specific learning outcomes และกำหนด กระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้บรรลุผลการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการประเมินผลที่แสดงให้เห็นการ บรรลุผลชัดเจน (program specification, program structure and content, teaching and learning approach, assessment principle and methods)

5.6 มีอาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยมหิดลที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักสูตร และเกี่ยวข้องในการ พัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร ที่ต้องผ่านการอบรม การออกแบบหลักสูตรตาม outcome-based

education จากหลักสูตรการฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัยจัดให้หรือจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษาจัดให้น้อยหลักสูตรละ 3 คน

5.7 เอกสารที่หลักสูตรต้องจัดส่งให้กองบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อประกอบการขออนุมัติหลักสูตรจากสภามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

- มคอ. 2 มคอ. 3 และ มคอ.4 ที่มีการกำกับให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานทุกประการ
- Concept paper เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของหลักสูตร และกลุ่มเป้าหมาย ของผู้เข้าศึกษา
- รายงานที่เกี่ยวข้องกับการหา stakeholder needs, expected learning outcomes, program specification, program structure and content
- เนื้อหาอย่างน้อยต้องประกอบด้วย
  - ชื่อหลักสูตร (รหัสหลักสูตร ถ้ามี)
  - ชื่อปริญญา
  - คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาต่อ
  - การกำกับมาตรฐานหลักสูตร
  - อาชีพหลังสำเร็จการศึกษา
  - โครงสร้างของหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตรวม
  - จุดเด่นของหลักสูตร
  - อื่นๆ ที่ต้องการเผยแพร่ เช่น อาจารย์ งานวิจัย

6. หลักสูตรพัฒนาใหม่หรือหลักสูตรปรับปรุงที่ไม่ได้ดำเนินการตามแนวปฏิบัติดังกล่าว อาจเกิดความล่าช้าในการอนุมัติจากคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตร

ทบทวนจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรัตน์ บุญแฝงและคณะ (2560) จากผลการประเมินระบบการเรียนการสอนเพื่อวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับปริญญาใน สปป. ลาว

โดยพิจารณาจากถึงสอดคล้องกับสมรรถนะมาตรฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยว ทั้งด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว ทั้งในระดับตัวป้อนกระบวนการดำเนินการ ผลผลิต กลไกควบคุม และข้อมูลป้อนกลับของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาใน สปป. ลาว สามารถสรุปได้ดังนี้

ระดับอุดมศึกษา (หลักสูตรระดับปริญญา) 1.1 มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (National University of Laos) จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวจำแนกรูปแบบการเรียนการสอนออกเป็น 3 ส่วนสำคัญ ๆ ได้แก่ การสอนภาคทฤษฎี การสอนภาคปฏิบัติ และการฝึกประสบการณ์ในหน่วยงานธุรกิจการท่องเที่ยวและ โรงแรมระยะสั้น โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เน้นการเรียนการสอนวิชาความรู้ทั่วไป ภาษาต่างประเทศขั้นพื้นฐาน ขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 เน้นการเรียนการสอนวิชาเอกเฉพาะ ซึ่งนักศึกษาชั้นปี 3 นอกเหนือจากการเรียน วิชาเอกเฉพาะแล้วนั้น จะต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นระยะเวลา 1 เดือน ในธุรกิจโรงแรมและบริษัทนำเที่ยว ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จะฝึกประสบการณ์ระยะเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน ในธุรกิจโรงแรมและบริษัทนำเที่ยว (Sangthong Phoummavong, 2560) สำหรับกระบวนการสอนในรายวิชาฝึกปฏิบัติการทางการท่องเที่ยวและโรงแรม หลักสูตรมีห้องสำหรับการ ฝึกปฏิบัติการด้านธุรกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรม แต่ปัญหาที่พบคืออุปกรณ์ประกอบการเรียนวิชาการโรงแรม ยังมีไม่เพียงพอต่อการใช้งานของนักศึกษา ส่วนด้านการสอนภาษาต่างประเทศ หลักสูตรเน้นการสอนรายวิชา ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศสเป็นหลักซึ่งเป็นภาษาที่สำคัญในการเข้าทำงานในสถานประกอบการภาคบริการใน สปป. ลาว ขณะที่รายวิชาการท่องเที่ยว พบว่า หลักสูตรเน้นให้นักศึกษาเรียนภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ทั้งนี้ พิจารณาจากรูปแบบรายวิชาการที่ศนศึกษาออกสถานที่ พบว่า หลักสูตรเช่าบริการบริษัทนำเที่ยวมาเป็นผู้ ให้บริการและนำเที่ยว โดยนัยนี้นักศึกษาไม่ได้เป็นผู้จัดการและฝึกการประสานงาน และการนำเที่ยว ในทาง กลับกันนักศึกษาจะต้องเขียนรายงานเพื่อประมวลองค์ความรู้จากการทัศนศึกษา และส่งอาจารย์จากนั้นนำเสนอ ข้อมูลหน้าชั้นเรียนเพื่อประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยเหตุนี้ จากข้อมูลข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็น ว่าภาพรวมของหลักสูตรการท่องเที่ยวและบริหารการโรงแรม คณะวิทยาศาสตร์สังคม มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว นั้น ให้ความสำคัญกับการศึกษาภาคปฏิบัติค่อนข้างน้อย ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือ ประการแรก ธุรกิจโรงแรม โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมระดับสี่ดาวและห้าดาวของ ประเทศ และบริษัทนำเที่ยวที่มีเครือข่ายระหว่างประเทศ ไม่เปิดรับนักศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์ เนื่องจาก ผู้ประกอบการมองว่าหากนักศึกษาขาดทักษะการปฏิบัติงาน อาจมีผลกระทบต่อการใช้บริการนักท่องเที่ยว ประการต่อมาจาก

โครงสร้างหลักสูตร พบว่าระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์มีระยะเวลาที่สั้นเกินไป ดังนั้น หากหน่วยงานภาครัฐกิจรับนักศึกษาเข้ามาฝึกว่า อาจจะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานการให้บริการลูกค้า จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นปัญหาหลักสำหรับการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวของหลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริหารโรงแรมของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม สาเหตุที่การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรที่เน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติประการหนึ่งเป็น เพราะ หลักสูตรขาดบุคลากรที่สำเร็จด้านการโรงแรมโดยตรง เพราะอาจารย์ผู้สอนรายวิชาการโรงแรมในปัจจุบัน คือผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว แต่เป็นผู้มีผลงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงแรม ดังนั้น กระบวนการจัดการ เรียนการสอนของหลักสูตร ยังต้องอาศัยการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาการบริหารงานโรงแรมมา บรรยาย เช่น ภัทรวง แถลงซ่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว อาจารย์จากสถาบันการท่องเที่ยวและการบริการ แห่งชาติลาว (LANITH) และคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งการเชิญวิทยากรนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมา จากการท าบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) กับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาคประกอบการในต่างประเทศ ขณะเดียวกันก็ทำกับหน่วยงานภาครัฐกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรมในประเทศด้วย ตัวอย่างเช่น โรงแรมทวิโชค เมืองวังเวียง สปป.ลาว เป็นต้น

1.2 มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ (Souphanouvong University) มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรม สังกัดคณะเศรษฐศาสตร์และการท่องเที่ยวรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะคล้ายคลึงกับมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว กล่าวคือแบ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ การสอนภาคทฤษฎี การสอนภาคปฏิบัติ และฝึกประสบการณ์ในการทำงานระยะสั้นในหน่วยงานธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม ภาครวมของหลักสูตรเน้นการสอนภาคทฤษฎีและเน้นองค์ความรู้ด้านการบริหารธุรกิจ ส่วนการฝึกประสบการณ์นั้นค่อนข้างน้อยเป็นข้อจำกัดสำคัญเช่นกัน กล่าวคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จะเรียนวิชาความรู้ทั่วไปและภาษาต่างประเทศเบื้องต้น ขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จะเน้นวิชาภาคทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ ส่วนนักศึกษาชั้นปี 3 เน้นการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม นอกจากนั้นเป็นการฝึกประสบการณ์ในหน่วยงานภาครัฐกิจการโรงแรมและบริษัทที่เกี่ยวข้องระยะ 1 เดือน ขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จะเน้นวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม การทัศนศึกษา และการฝึกประสบการณ์ระยะเวลา 2 เดือน นอกจากนั้นยังมีรายวิชาวิจัยทางด้านการท่องเที่ยวและโรงแรมด้วย (Lamphoune Xayvongsa, 2560)

สำหรับการเรียนการสอนด้านภาษาต่างประเทศ หลักสูตรเน้นการสอนวิชาภาษาอังกฤษ และ ภาษาฝรั่งเศสให้กับนักศึกษา ขณะเดียวกันก็เปิดอบรมภาษาเกาหลีระยะสั้นสำหรับนักศึกษาที่สนใจ อีกด้วยปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรบริหารธุรกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรมอยู่ หลายประการ กล่าวคือ ปัญหาประการแรกคือ ด้านบุคลากรพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ของหลักสูตรมี คุณวุฒิไม่ตรงตามที่

สาขากำหนด เช่น สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโททางด้านภูมิศาสตร์ และด้านภาษาอังกฤษ เป็นต้น ทว่าต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์สอนในรายวิชาการท่องเที่ยว ซึ่งปัญหาที่ตามคือความรู้ที่ ถ่ายทอดให้กับนักศึกษานั้นจึงเน้นความรู้ภาคทฤษฎีเป็นมากกว่าความรู้ภาคปฏิบัติ ประการต่อมาคือ พบว่า จำนวนอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมยังมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งนำไปสู่ ปัญหาเรื่องการควบคุมดูแลนักศึกษาในหลักสูตรที่ไม่ทั่วถึง (Yingxong Thanongsack, 2560)

ข้อมูลข้างต้น เผยให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการบริหารธุรกิจ ท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์มุ่งเน้นการเปิดโอกาสนักศึกษาเข้าปฏิบัติงานในธุรกิจ ท่องเที่ยวและโรงแรมโดยตรงซึ่งวิธีการกล่าวถือเป็นการปรับตัวของหลักสูตรและรูปแบบการผลิต บุคคลากรทางการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว

เหตุผลสำคัญที่นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรมให้ความสนใจประกอบ อาชีพในธุรกิจโรงแรมและร้านอาหารมากกว่าธุรกิจนำเที่ยว เพราะใน สปป. ลาว นักศึกษาที่สำเร็จ การศึกษาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมไม่สามารถยื่นขอรับบัตรมัคคุเทศก์ หรือขึ้นทะเบียน เป็นผู้นำเที่ยว ในทางกลับกัน หากนักศึกษาต้องการประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์จะต้องไปฝึกอบรม กับกระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเพิ่มเติมเป็นระยะเวลาหกเดือน ซึ่งในหนึ่งปีจะ จัดอบรมเพียงหนึ่งครั้งเท่านั้น ฉะนั้น จากเงื่อนไขดังกล่าวจึงส่งผลทำให้ สปป. ลาว ขาดแคลน บุคคลากรทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมัคคุเทศก์ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเป็นความท้าทายของ สถาบันการศึกษาในการผลิตบุคคลากรทางการท่องเที่ยว ใน สปป.ลาว และท้ายที่สุดอาจทำให้ สปป. ลาว ไม่สามารถก้าวข้ามและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนมัคคุเทศก์ไปได้ ยิ่งในกรณีของมหาวิทยาลัย สุภานุวงศ์ที่ตั้งอยู่ในเมืองหลวงพระบาง เมืองมรดกโลกและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของ สปป. ลาว แต่พบว่าแม้จะมีหลักสูตรด้านการบริหารธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม แต่กลับพบว่าไม่ สามารถผลิตมัคคุเทศก์เพื่อเข้าสู่ตลาดธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในพื้นที่

ได้เลย ปัญหาดังกล่าวนี้จึงเป็นกำแพงปัญหาที่นับวันยิ่งสูงทวีคูณมากยิ่งขึ้นอย่างยากที่ก้าวข้ามไปได้ (Sangthong Sijongxay, 2560)

ปัญหาของการจัดการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาประการแรกคือ ห้องเรียน เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีจำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ เพราะปัจจุบันนี้หลักสูตรหลักสูตรการบริการการ ท่องเที่ยว และหลักสูตรการบริการการโรงแรม ต้องขออนุญาตใช้ห้องเรียนร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นห้องเรียนสำหรับวิชาภาคทฤษฎี (Vongkeo, Somphone, 2560)

ขณะที่ปัญหาด้านอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนพบมีจำนวนไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคอมพิวเตอร์ และโปรเจคเตอร์ เนื่องจากมีเพียงสองเครื่องเท่านั้น วิธีการจัดการคืออาจารย์ใน หลักสูตรต้องผลิตเปลี่ยนในการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว ส่วนการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ หลักสูตรขาด ห้องปฏิบัติการทางด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม ขาดอุปกรณ์ในการเรียน เช่น เครื่องมือในการ ประกอบอาหารและเครื่องดื่ม และอุปกรณ์

การเรียนวิชาการโรงแรม เป็นต้น ขณะที่การฝึกปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยว หลักสูตรมี โครงการนำนักศึกษาไป

ทัศนศึกษาดูงานในสถานที่ท่องเที่ยวที่ใกล้กับมหาวิทยาลัย แต่ข้อค้นพบก็คือนักศึกษาไม่ได้ ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกันกับมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว และมหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ คือการใช้บริการของบริษัททัวร์เบ็ดเสร็จ จากนั้นนักศึกษาจะกลับมาเพื่อเขียนรายงานเพื่อนำเสนอ หน้าชั้นเรียน (Vongkeo, Somphone, 2560)

จากกระบวนการจัดการเรียนการสอนและปัญหาดังกล่าว ส่งผลทำให้นักศึกษาของหลักสูตร การบริการการท่องเที่ยว และหลักสูตรการบริการกาโรงแรม มหาวิทยาลัยสะหวันนะเขตเมื่อสำเร็จ การศึกษาไป ส่วนใหญ่เข้าสู่การท างานกับหน่วยงานภาครัฐมากกว่าธุรกิจการท่องเที่ยวและการ โรงแรม หรือหากทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ก็เป็นเพียงพนักงานในแผนกบัญชีการตลาด และพนักงานฝ่ายอาหารและเครื่องดื่มเป็นหลัก ดังนั้นหลักสูตรในระดับปริญญาตรีเน้นการเรียนการ สอนภาคทฤษฎีเป็นหลัก ขณะที่วิชาการปฏิบัติมีเพียงเล็กน้อยและระยะที่สั้นเท่านั้น ฉะนั้นกล่าวได้ว่า การผลิตบุคลากรทางการท่องเที่ยวของสถาบันการศึกษาใน สปป.ลาว ยังไม่สามารถผลิตนักศึกษาเข้าสู่ ตลาดการท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยว

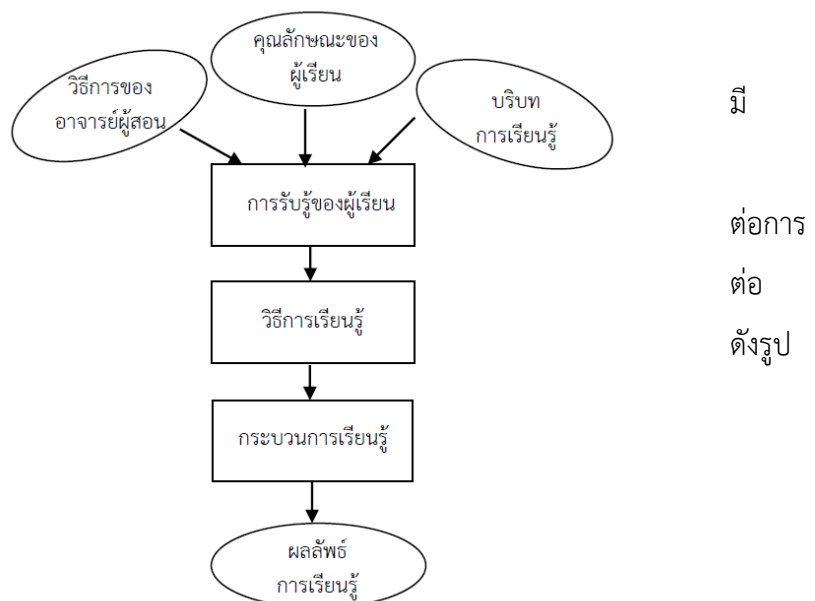
เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘

หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

เป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วยประสบการณ์ทางวิชาการเฉพาะด้าน ขั้นสูงที่ลุ่มลึก เพื่อความเป็นนักวิชาการชั้นสูงในสาขาวิชานั้น ๆ ของผู้เรียน โดยมุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับนี้ สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองจากการค้นคว้าวิจัย และสามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสังคมประเทศชาติ ดังนั้นหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาจึงไม่มีหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพราะผู้เรียนในระดับนี้เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์แล้ว นอกจากนั้นอาจมีหรือไม่มีหมวดวิชาที่เสริมสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนก็ได้ กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักสูตรในระดับอุดมศึกษามีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาในระดับอื่น โดยเป็นการพัฒนาผู้เรียนและสร้างกาลังคน ที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ ทั้งยังสอดคล้องกับการพัฒนาคน และวุฒิภาวะของผู้เรียนอีกด้วย

ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา เป็นผู้ที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่และผู้ที่เป็นผู้ใหญ่เต็มตัวแล้ว จึงเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะสูงและมีความรับผิดชอบสูง โดยทั่วไปแล้วผู้เรียนในระดับ อุดมศึกษาจะมีวิธีการเรียนรู้

(Approaches to Learning) ที่แตกต่างกันไป แต่ปัจจัยบางประการที่ส่งผลเรียนรู้ และส่งผลผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ 2

รูปที่ 2 ปัจจัยบางประการและขั้นตอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่า หากเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรีนั้น ในกระบวนการดำเนินการต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเกณฑ์ของทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) กำหนด ซึ่งกระบวนการค่อนข้างมีความละเอียด ทั้งในส่วนของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร การดำเนินการเพื่อให้หลักสูตรผ่านเกณฑ์ประเมินคุณภาพ อีกทั้ง สารสำคัญของการจัดทำหลักสูตรในระดับปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องอาศัยการเรียนการสอนในลักษณะเชิงปฏิบัติมากกว่า ทฤษฎี ต้องมีการบูรณาการศาสตร์ระหว่างด้านวิชาการกับชุมชนให้มีความใกล้ชิดและนักศึกษาสามารถเรียนรู้ ประยุกต์ วิเคราะห์ข้อมูล จากสถานการณ์จริงได้ อาจจะต้องมีการจัดทำเป็นระบบบันทึกความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน เพื่อดำเนินการพัฒนาให้นักศึกษาในหลักสูตรท่องเที่ยวโดยชุมชน

ซึ่งในระดับปริญญาตรี จะต้องมีการออกแบบเพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต และหลักสูตรสูงกว่าปริญญาตรี ต้องมีการกำหนดผลลัพธ์ที่แน่ชัด ให้นักศึกษาสามารถคิด วิเคราะห์เป็นกระบวนการผ่านการทดลอง หรือ ผ่านสถานการณ์จริงให้ได้

3. หลักสูตรอบรมระยะสั้น (Workshop)

การอบรมหลักสูตรระยะสั้น โดยส่วนใหญ่แล้ว เป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งหลักสูตรอบรมระยะสั้นนั้นจัดขึ้นเพื่อตอบสนองความ

ต้องการของผู้ฝึกอบรมเองและเป็นหลักสูตรที่มีความต้องการของตลาด โดยหลายๆ องค์กรล้วนเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรเป็นหน้าที่หรือภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งที่องค์กรต้องปฏิบัติมาบางน้อยบ้าง ตามนโยบายของแต่ละองค์กร แต่ในระยะเริ่มแรกที่มีการพัฒนาบุคลากรนั้น มีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ที่แตกต่างกัน 2 แนวคิด (พิไลวรรณ อินทร์รักษา, 2550) คือ 1. แนวคิดแบบดั้งเดิม เป็นแนวคิดที่มีมาแต่ดั้งเดิมว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นสำหรับองค์กร และมีใช้เป็นที่ขององค์กรที่จะต้องจัดการให้มีการพัฒนาบุคลากรแต่อย่างใด องค์กรมีหน้าที่เฉพาะเพียงแต่บังคับบัญชาและควบคุมให้พนักงานแต่ละคนปฏิบัติตามหน้าที่หรือคำสั่งหรือตามที่ได้รับมอบหมาย ถ้าหากบุคคลต้องการเพิ่มพูนความรู้ และความสามารถของตนจะต้องดิ้นรนชวนช่วยตนเองโดยลำพัง นอกจากนี้แนวคิดแบบนี้ไม่เชื่อว่าการพัฒนาบุคลากรนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรคุ้มกับเวลา และค่าใช้จ่ายที่ต้องสูญเสียไป ในทางตรงกันข้ามกับ แนวคิดนี้เชื่อว่าหากองค์กรสามารถได้ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ตั้งแต่แรกเข้ามาอยู่กับองค์กรบุคลากรนั้นย่อมจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทุกอย่างตลอดไป โดยไม่ จำเป็นต้องเข้ารับการพัฒนาฝึกอบรมใด ๆ

ดังนั้นองค์กรที่มีพื้นฐานความเชื่อนี้จึงมุ่งเน้นที่การสรรหาคัดเลือกบุคลากรให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูงสุดมากกว่าที่จะดำเนินการพัฒนาบุคลากร นั้นแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่ง Seiler, J.P (1975, อ้างถึงใน พิไลวรรณ อินทร์รักษา, 2550) ได้นำความคิดของการ วิเคราะห์ระบบมาใช้ในการพัฒนาบุคลากร โดยกล่าวถึงปัจจัยนำเข้าสู่การปรับเปลี่ยนและผลผลิต ประกอบด้วย

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งมีปัจจัยอยู่ 4

ภาพที่ 1: ปัจจัยนำเข้าสู่การปรับเปลี่ยนและผลผลิต

2) การปรับเปลี่ยน (Transforming System) หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในการพัฒนาบุคลากรการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลรวมทั้งความเข้าใจ ในความรู้ทักษะต่าง ๆ ซึ่งล้วนมีความสอดคล้องเป็น และเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนา หรือการฝึกอบรมระยะสั้น

3) ผลผลิต (Output) หมายถึงผลที่ได้ความพึงพอใจตลอดจนได้รับการพัฒนาในด้านทักษะความรู้ต่าง ๆ

โดย Szilagy, Andrew D (1984) ได้ให้ แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาบุคลากร ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเพื่อให้เกิดเป็นหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรในระยะสั้นๆ โดยให้ขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

ขั้นแรก เป็นการวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร โดยการวิเคราะห์มุ่งเน้นพัฒนาหลักสูตรในการพัฒนาบุคลากรนั้นมุ่งวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ห้วงการ คือ การวิเคราะห์ห้วงการทั้งในปัจจุบัน และอนาคต หลักสูตรที่เป็นหลักสูตรระยะสั้นในปัจจุบัน และอนาคตเกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงไปของสังคม และเศรษฐกิจที่รวมการแข่งขันเข้าไปด้วย

2. การวิเคราะห์การปฏิบัติงาน คือ การวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มงานเฉพาะ นั้นหมายถึงการวิเคราะห์ของหลักสูตรนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาที่มีความต้องการในงาน หรือเกิดขึ้นจากการกลุ่มงาน กลุ่มเฉพาะอาชีพ

3. การวิเคราะห์บุคคล คือ การวิเคราะห์ความต้องการของบุคลากรรายบุคคล แสดงออกถึงความต้องการภายในตัวบุคคลที่ประสงค์จะพัฒนาความรู้ ความสามารถ รวมทั้งทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะ

ขั้นที่สอง กำหนดเป้าหมาย และเกณฑ์การพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว รวมทั้งการกำหนดเกณฑ์ที่จะต้องใช้ ประเมินผลการพัฒนาและฝึกอบรม

ขั้นที่สาม เลือกวิธีการหรือแนวทางการพัฒนาบุคลากร ทั้งการพัฒนาขณะทำงาน และได้ทำงานไปแล้ว และการพัฒนาบุคลากร ได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติในการปฏิบัติงาน ปรับตัวให้ทันกับวิทยาการเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังช่วยให้ก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ทั้งยังทำให้ หน่วยงานได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น และลดความสิ้นเปลืองเมื่อได้รับการพัฒนาแล้ว ความสามารถและความประพฤติของบุคลากรจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่องค์กรต้องการ

การพัฒนา และฝึกอบรมในรูปแบบของหลักสูตรระยะสั้นนั้น ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สุริยา มนตรีภักดิ์ (2550, น.72) ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรในองค์กรว่า คือ การพัฒนาบุคลากร และยิ่งหมายถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานดีขึ้นตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน อันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะส่งเสริมเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถ ทักษะ อุปนิสัยและวิธีการในการทำงานอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

หลักสูตรการอบรมและพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการนั้น โดยส่วนมากจะดำเนินการบริหารจัดการในความองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบหลัก คือ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการโดยตรง ทั้ง ในระบบ กระทรวง ทบวง และกรม อาทิเช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น รวมถึง กระทรวง ทบวง กรมอื่นๆ ของภาครัฐที่จัดฝึกอบรมหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและการบริการเป็นภารกิจรอง เช่น สำนักงานวัฒนธรรม สำนักงานพัฒนาชุมชน และสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น ในขณะที่หน่วยงานภายใต้การบริหารจัดการหลักสูตรแบบอุดมศึกษามีหลาย ๆ มหาวิทยาลัยที่มีการบริหารจัดการอบรมในหลักสูตรระยะสั้น กระจายกันอยู่ทั่วประเทศ และภูมิภาคของประเทศไทย รวมทั้งกลุ่มมหาวิทยาลัยในภาคใต้ก็เช่นเดียวกัน ซึ่งจะแทรกอยู่ในระบบการให้บริการวิชาการแก่สังคม โดยมีมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี หลักสูตรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี 4 ปี โดยจะสังกัดในมหาวิทยาลัยภาครัฐ จำนวน 33 แห่ง และสังกัดในมหาวิทยาลัยภาคเอกชน อีก จำนวน 19 แห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งหลักสูตร จากมหาวิทยาลัยดังกล่าวมีทั้ง หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยว การจัดการอุตสาหกรรมบริการ และการโรงแรม โดยเฉพาะในภูมิภาคภาคใต้ มีมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนในระดับนี้ และมีหลักสูตรระยะสั้นเพื่อให้บริการแก่สังคมอยู่ จำนวน 14 มหาวิทยาลัย และหากจำแนกเป็นภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย จำนวน 8 มหาวิทยาลัย และภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 5 มหาวิทยาลัยกับ 1 วิทยาลัยชุมชน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาคเอกชนที่ให้บริการในการพัฒนาและฝึกอบรม และจัดหลักสูตรระยะสั้นด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เช่น สมาคมโรงแรม สมาคมการท่องเที่ยว สมาคมสปา สำนักงานส่งเสริมการจัดการประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) และหอการค้า เป็นต้น

หลักสูตรระยะสั้นที่มีความเกี่ยวข้องกับ องค์กรหรือหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น โดยส่วนใหญ่ จะมุ่งเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เฉพาะตำแหน่งที่มุ่งเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ เช่น หน่วยงานที่มีภารกิจในการดำเนินการภายใต้ ข้อตกลงระหว่างประเทศและแผนการรวมกลุ่มเศรษฐกิจสาขาการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียน ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยได้จัดทำข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพ ท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition arrangement on Tourism Professionals : ASEAN MRA-TP) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายผู้ประกอบการวิชาชีพการท่องเที่ยวใน อาเซียนและเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลรวมทั้งแนวทางปฏิบัติงานที่ดีที่สุดข้อตกลงนี้จะเป็นการ เตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรวิชาชีพของไทยในการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดย มีคณะกรรมการวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งชาติและคณะกรรมการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพท่องเที่ยวทำหน้าที่ กำกับควบคุมว่าบุคคลนั้นได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในมาตรฐานสมรรถนะร่วมสำหรับนัก วิชาชีพการท่องเที่ยวอาเซียน (สถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว, 2554) โดยกำหนดหลักสูตรการ ท่องเที่ยวแห่งอาเซียนสำหรับ 2 สาขา 6 แผนก 32 ตำแหน่งงาน คือ สาขาธุรกิจโรงแรม (Hotel Services) 4 แผนก ได้แก่ แผนกต้อนรับ (Front office) แผนกอาหารและเครื่องดื่ม (Food and Beverage) แผนกแม่บ้าน (House Keeping) และแผนกประกอบอาหาร(Food Production) ทั้งหมด 23 ตำแหน่งงาน และสาขาธุรกิจท่องเที่ยว (Travel Services) 2 แผนก ได้แก่ แผนกธุรกิจนำเที่ยว (Travel Agencies) และแผนกบริหารธุรกิจนำเที่ยว (Tour Operation) ทั้งหมด 9 ตำแหน่งงาน

หลักสูตรระยะสั้น ในปัจจุบันนอกจากเป็นหลักสูตรที่มุ่งมุ่งเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการ ท่องเที่ยวและการบริการ เฉพาะตำแหน่งที่มุ่งเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ความชำนาญ และความ เชี่ยวชาญในวิชาชีพแล้วนั้น ยังมีอีกหนึ่งหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวและการ บริการ ซึ่งไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน แต่เป็นกลุ่มบุคลากรในชุมชน ผู้ซึ่งเป็น กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิต มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในภูมินิเวศน์ของตนเอง หลากหลายซึ่งวัฒนธรรม นั่นคือกลุ่ม การท่องเที่ยวชุมชนหรือการท่องเที่ยวโดยชุมชน(Community Based Tourism) เป็นการจัดการการ ท่องเที่ยวที่กลุ่มชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนโดย คำนึงถึงความยั่งยืนในประเด็นสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม (สินธุ์ สโรบล, 2546) ซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากการท่องเที่ยว รวมทั้งนำเอา ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้ง ทางด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม

ประเพณี รวมทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนในการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่น

ดร.รชนี เอมพันธ์ (2545) สรุปไว้ว่าการตลาดต้องมุ่งประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายต้องรู้ว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใคร และประเด็นที่จะทำอะไรให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้ และสอดคล้องกับ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547) ที่ได้พิจารณาว่าทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นเจ้าของแล้วนั้น สามารถแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. แหล่งธรรมชาติที่มีความสวยงามโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเช่นป่าเขา น้ำตก ถ้ำ และทะเล
  2. แหล่งโบราณคดีแหล่งประวัติศาสตร์ศาสนสถานที่สวยงามพิพิธภัณฑสถาน
  3. งานบุญพื้นบ้านงานประเพณีพื้นเมืองในรอบปี 12 เดือน
  4. ภูมิปัญญาพื้นบ้านวิถีชีวิตพื้นบ้านและการประกอบอาชีพหลักในชุมชนไร่นาสวน เกษตรต่าง ๆ และฟาร์มเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ
  5. บุคลากรในท้องถิ่นที่มีความสามารถทำงานในธุรกิจท่องเที่ยวด้านบริการอย่างมี คุณภาพ ในแต่ละสาขา เช่น การบริการนำเที่ยว บริการในร้านอาหาร มัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือวิทยากรในท้องถิ่น
- ด้วยความหลากหลายของความรู้บวิถีชีวิตท้องถิ่นต่างๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรในชุมชน ชาวบ้าน หรือกลุ่มผู้นำตามหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นหนึ่งที่ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีความรู้พื้นฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายในชุมชนด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ หลักสูตรระยะสั้นการท่องเที่ยวชุมชน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาชุมชน ซึ่งหลักสูตรระยะสั้นการท่องเที่ยวชุมชน ในปัจจุบันมีกรอบของลักษณะหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์ในการอบรม ดังรายละเอียดหลักสูตรระยะสั้นต่อไปนี้

หลักสูตรระยะสั้นของ CBT

1. หลักสูตรแนวคิด-หลักการ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน”
2. หลักสูตรบันได 10 ขั้นในการเตรียมความพร้อมชุมชน
3. หลักสูตรการตลาดที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. หลักสูตรบทบาทของพี่เลี้ยงชุมชนในการสนับสนุน CBT
5. หลักสูตรทักษะ เครื่องมือ และการสร้างสรรค์กิจกรรมในการสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน CBT
6. หลักสูตรประเมินศักยภาพโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว
  - ประเมินปัจจัยบ่งชี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในหลายๆ ด้าน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งประเมินปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและสังคม
7. หลักสูตรการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชน
8. หลักสูตรเชิงปฏิบัติการเพื่อลดจุดอ่อน สร้างจุดแข็ง การท่องเที่ยวโดยชุมชน
  - วิเคราะห์ และพัฒนาศักยภาพด้านการ บริหารแหล่งท่องเที่ยว การตลาด และการบริหารจัดการแบบเศรษฐกิจพอเพียง
9. หลักสูตรการสร้างแนวทาง “คิดค้น พัฒนา สร้างศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน
  - การพัฒนาช่องทางการตลาดท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชน บนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - การสร้างเครือข่ายการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
10. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการทัศนศึกษา “เปรียบเทียบ เรียนรู้ สู่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน
  - หลักการและประเด็นศึกษาในการลงพื้นที่เพื่อศึกษาเรียนรู้ชุมชนท่องเที่ยว
  - “การให้ความรู้และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

ดร.ชณี เอ็มพันธุ์. (2545). เอกสารประกอบการประชุมเชิงวิชาการ ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

พิไลวรรณ อินทร์รักษา. (2550). การดำเนินงานในส่วนงานการฝึกอบรม. วิทยานพนธ์. บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

เรณูมาศ มาอุ่น .(2559) “การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ” วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559 [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก : https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/.../65300/

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). หลักการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน [ออนไลน์]. เข้าถึง จาก: <http://lib.dtc.ac.th/article/tourism/0007.pdf> (เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2559)

วรรัตน์ บุญแฝงและคณะ,(2560) “หลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมใน สปป.ลาว: กระบวนการจัดการเรียนการสอนและปัญหาในปัจจุบัน” ,วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก : <http://www.bbs.buu.ac.th/uploadedFiles/articles/1516866243.pdf>

วิทยาลัยเทคโนโลยีชลบุรี. (2559). การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนการอาชีพศึกษาแบบ ทวิวุฒิ ระบบขนส่งทางรางรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ส่งเสริมการมีงานทำ.[ออนไลน์]. เข้าถึง จาก : www.techno-chon.ac.th/file/TechnoJob.pdf

_____ . (2559). การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนการอาชีวศึกษาแบบ
ทวิวุฒิ ระบบขนส่งทางรางรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **หลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556**. [ออนไลน์]. เข้าถึง จาก :
<http://bsq2.vec.go.th/course/2556/course56new.html>

สถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). **มาตรฐานสมรรถนะ
ร่วมวิชาชีพสำหรับการท่องเที่ยว ASAN Common Competency Standards for
Tourism Professionals (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบุคลากร
การท่องเที่ยว.

สินธุ์ สโรบล. (2546).การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. โครงการ
ประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวและชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่ :วนิดา เพรส.

สุริยา มนตรีภักดี. (2550). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรตามมาตรฐาน
การปฏิบัติงานของข้อบังคับคุรุสภา 2548 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเพชรบุรีเขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ส่งเสริมการมีงานทำ.[ออนไลน์]. เข้าถึง จาก : www.techno-chon.ac.th/file/TechnoJob.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.). (2562). **ผลักดันการผลิต
และพัฒนาทักษะคน "อาชีวศึกษา" รองรับตลาดแรงงาน EEC**. [ออนไลน์]. เข้าถึง จาก

: <https://www.eeco.or.th/ประชาสัมพันธ์/News/ผลักดันการผลิตและพัฒนาทักษะคน-อาชีวศึกษา-รองรับตลาดแรงงาน-eec>

อิเล็กทรอนิกส์สกุล. (2560). **สายอาชีพสู่การสร้างอาชีพที่มั่นคงในอนาคต**. [ออนไลน์]. เข้าถึง จาก : <http://www.electronic-school.com/สายอาชีพสู่การสร้างอาชีพ/>

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2561). **แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. . [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก : <http://tis.dasta.or.th/dastaknowledge/2018/02/16/community-based-tourism/>

Seiler, J.P. (1975). **The molecular mechanism of Benzimidazole mutagenicity: In vitro studies on transcription and translation**. *Journal of Biochemical Genetics* 13.

Szilagy, Andrew D. (1984). **Management and Performance**. 3rd ed. Glenview: Scot, Foresman